

ФОРМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В сучасних умовах пріоритетним для закладів загальної середньої освіти є питання дистанційного навчання, створення єдиної освітньої платформи на основі хмарних сервісів. Карантинні обмеження, спричинені COVID-19 та війною в Україні призвели до впровадження екстреного дистанційного навчання.

У цьому загостренні глобалізаційних викликів і вирішенні посталих проблем важливим фактором цивілізаційного прогресу людства є інформатизація. Вона зумовлює ширше використання комп'ютерних систем, цифрових технологій, телекомунікацій, мережі Інтернет в усіх сферах суспільного життя — економіці, культурі, науці і, звичайно, освіті. Інформаційно-цифрові засоби і технології розвиваються прискореними, випереджальними темпами, а науково-технічна, економічна, політична інформація набуває все більшого значення в житті суспільства, у тому числі для освітньої діяльності. [1]

Успішність і якість дистанційної освіти в закладі загальної середньої освіти залежать від ефективної організації та якості використовуваних матеріалів, керівництва процесом, майстерності педагогів, що беруть участь у ньому. Дистанційна освіта передбачає ретельне та детальне планування діяльності вчителя, чітку постановку завдань і цілей навчання, організацію дистанційної взаємодії учасників освітнього процесу.

Володіння комп'ютерними технологіями визначає кваліфікацію спеціаліста будь — якого напрямку; для педагогів воно на сьогодні є необхідною умовою організації освітнього процесу, обов'язковим елементом виконання професійних вимог. Проблема формування високого рівня ІКТ компетентності вчителів, достатнього для організації дистанційної форми навчання є пріоритетною в системі підвищення кваліфікації, самоосвітньої діяльності освітян.

Проблема дистанційного навчання представлена у низці багатоаспектних теоретико-методологічних наукових розвідок та практично-методичних засад, які представлені нормативно-правовим регулюванням та прикладним інструментарієм, проте педагогічні умови організації дистанційного навчання в освітньому середовищі як окреме авторське дослідження відсутнє. [2]

Аналіз стану наукового опрацювання проблеми дистанційного навчання у професійній підготовці сучасного вчителя в Україні та досвіду впровадження його в практику показав, що незважаючи на певні досягнення, ця педагогічна проблема потребує подальшого дослідження, оскільки не унормований понятійний апарат з цієї тематики, немає розроблених теорій дистанційного навчання взагалі, та дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх педагогів, зокрема, у нашій країні, не проаналізовано діяльність конкретних зарубіжних вищих навчальних закладів, що запровадили дистанційне навчання у підготовки вчителів, досвід яких можна було б використати в Україні. [3]

В рамках дисертаційного дослідження «Методика проектування хмаро орієнтованого середовища дистанційного навчання біології в умовах неформальної освіти» нами було розроблено Модель формування компетентностей вчителів з проектування хмаро орієнтованого середовища дистанційного навчання з біології, метою якої є формування навичок використання технологій дистанційного навчання, підвищення інформаційної компетентності педагогів.

Модель охоплює індивідуальні та колективні форми методичної роботи, ознайомлення вчителя з основами педагогічного проектування хмаро орієнтованого середовища дистанційного навчання через залучення його до роботи в методичних комісіях, проведенні майстер-класів, творчих майстерень; участі у тренінгах, семінарах, практикумах, конференціях. Основними

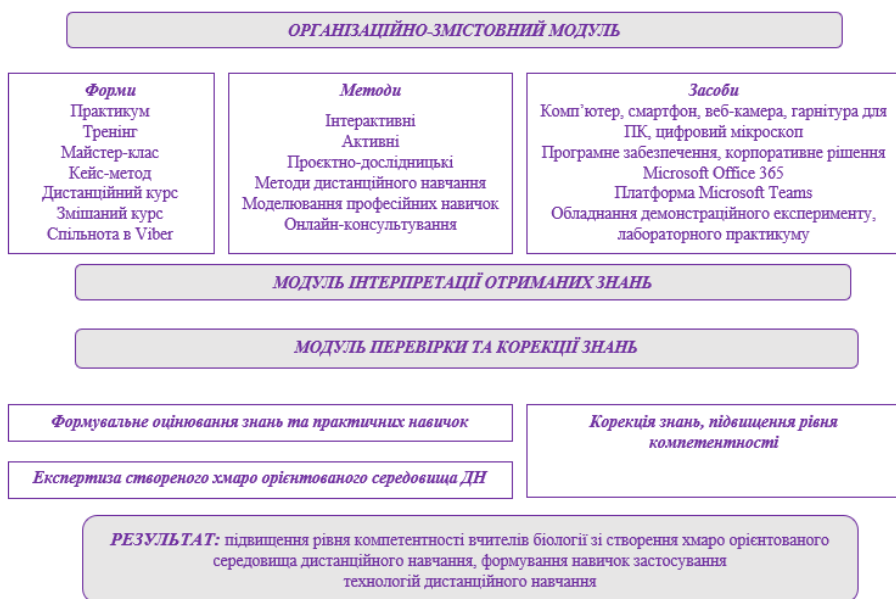
організаційними формами нами було обрано практикум, тренінг, майстер-клас, кейс-метод, дистанційний курс та обмін досвідом в соціальній мережі Viber.

Зміст обраних форм науково-методичної роботи з педагогами в умовах війни відповідає цілепокладанню – організації дистанційного навчання, тому практикуми проводяться за темами: «Проектування хмаро орієнтованого середовища для дистанційного навчання з біології», «Проведення контролю знань засобами Microsoft Forms», «Проектування цифрового контенту з доповненою реальністю». Інформальна освіта вчителів з обраного напрямку проводиться в рамках дистанційного курсу на платформі Microsoft Teams «Можливості ресурсів Microsoft Office 365 для організації дистанційного навчання». Відповідно обраних форм були визначені інтерактивні методи навчання: мозковий штурм, прес-конференція, синтез думок, відеолекція, телеміст та інші.

Проведення семінарів-практикумів передбачає інтерпретацію вчителями отриманих знань, створення продукту діяльності – проектування елементів середовища дистанційного навчання, розробку методичних рекомендацій з реалізації проекту, визначення алгоритму проектування, діагностичного матеріалу, розробку критеріїв хмаро орієнтованого середовища дистанційного навчання та інших. В результаті проходження практикумів кожен учасник отримує власний кейс вчителя-проектувальника. Основним продуктом запропонованої моделі формування компетентностей вчителів є власні проекти освітнього середовища, напрацьовані мультимедійні продукти в середовищі Microsoft Office 365.

Процес семінару-практикуму має на меті три основні групи взаємопов'язаних цілей: освітня (навчальна) – формування у слухачів системи наукових знань відповідно до вимог професійно-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми курсів підвищення кваліфікації та системи компетентностей – інтегральної, загальних (освітологічна і нормативно-правова) та спеціальних (управлінської, соціально-психологічної, науково-методичної, інформаційно-комунікаційної, інноваційно-дослідницької та компетентності з інформальної освіти й професійно-особистісного розвитку); розвивальна – розвиток інтелектуальної, емоційно-вольової, діяльнісно поведінкової сфери особистості; виховна – формування наукового світогляду, моральної, художньо-естетичної, правової, проектної, трудової, екологічної культури тощо. [4]

*Модулі формування компетентності вчителів біології
зі створення хмаро орієнтованого середовища дистанційної освіти*

Організаційна модель складається з трьох модулів формування компетентності вчителів: організаційно-змістовного, інтерпретації отриманих знань, перевірки та корекції. Метою першого етапу є мотивація професійної спрямованості вчителів на проєктну діяльність, визначення форм, методів, засобів та методичних ресурсів з проєктування середовища дистанційного навчання.

В рамках модулю інтерпретації отриманих знань передбачається забезпечення реалізації отриманих знань та навичок в процесі практичної діяльності, побудова дидактичної системи, логічне розміщення навчальних матеріалів, дистанційна взаємодія учасників освітнього процесу. Зазначені форми сприяють формуванню компетентності вчителя в теорії та практиці педагогічного проєктування та використання ІКТ в освітньому процесі; впровадженню інтерактивних, інноваційних форм організації дистанційного навчання. Метою цього модулю є впровадження в практику вчителя власних дидактичних інноваційних проєктів, розробка дистанційного курсу. За визначенням В. Ю. Бикова, «дистанційний курс – це комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному навчальному середовищі для дистанційного навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій за моделлю дистанційного навчання» [4]. Поділяємо думку науковця, що основними елементами дистанційного курсу є навчально-методичні матеріали та система освітніх послуг. Дані елементи реалізовані в запропонованій моделі в рамках модулю інтерпретації отриманих знань. Важливою процедурою є узгодження змістової складової ХОНС. Має бути визначено технологію наповнювання ХОНС навчально-методичними, дидактичними матеріалами та надання доступу усім учасникам навчально-виховного процесу відповідно до поточних потреб та актуальних завдань навчання. [5]

У подальшому проводиться експертиза середовища дистанційного навчання, створених дидактичних мультимедійних продуктів. З метою самоосвіти проводиться корекція знань, виконання практичних вправ. Це сприяє формуванню вміння педагога оцінювати результати проєктування власного середовища навчання, вміння планувати і прогнозувати результати діяльності, організувати власне підвищення кваліфікації в умовах формальної та інформальної освіти. Погоджуємось з думкою С. В. Іванової, [6] що результативно-рефлексивний критерій передбачає набуття навичок оцінки та самооцінки професійної діяльності з метою фіксації її результатів і подальшою їх переоцінкою; уміння свідомо контролювати й аналізувати результати своєї діяльності, продукт і процес діяльності учнів та рівень розвитку особистісно-професійних якостей для подальшого самоствердження, самовдосконалення й самореалізації.

На нашу думку, підвищення рівня компетентності вчителів біології буде спостерігатись при виконанні педагогічних умов: використання ІКТ, проєктування змісту курсу біології, створення якісного навчально-методичного забезпечення, позитивної мотивації. Розвиток хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу на основі теоретичного аналізу і синтезу виділених методологічних підходів, принципів, належної мотивації педагогічних кадрів, підтримки державних органів влади, сприятиме активізації пізнавальної діяльності учнів в умовах комплементарного навчального середовища, і може привести до організаційно-методичних змін навчально-виховного процесу школи. [7]

Список використаних джерел

1. Кремень В.Г., Биков В. Ю., Литвинова С. Г., Ляшенко О. І., Пінчук О. П. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи. Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 18-19 листопада 2022 р. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223>
2. Яремчук Н.Я., Марусова В.О. Педагогічні умови організації дистанційного навчання в університеті. Львівський національний університет імені Івана Франка: «Молодий вчений» № 11 (99), листопад, 2021 р.

3. Огієнко О.І. Дистанційна педагогічна освіта: зарубіжний і вітчизняний досвід. Методичні рекомендації.
http://ipood.com.ua/data/NDR/Information technology/2012_Ogienko_recomend.pdf
4. Биков В. Ю. Технологія створення дистанційного курсу / В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко та ін. – К., 2008. – 324 с.
5. Литвинова С.Г. Методика проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу на рівні керівника. Комп'ютер у школі та сім'ї, 2015. № 2 (122). С. 5-11
6. Іванова С. В. Критерії та показники розвитку професійної компетентності вчителів біології в закладах післядипломної педагогічної освіти Вісник Житомирського державного університету. Випуск 52. Педагогічні науки, 2010
7. Литвинова С.Г. Етапи, методологічні підходи та принципи розвитку хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу. Комп'ютер у школі та сім'ї, 2014. № 4 (116) . С. 5-11